

*"Monipolvinen, mukaansatempaava ja kiinnostavien henkilöahmojen täyttämä
tarina Venäjän vallankumouksesta sekä sotien välisestä ajasta Ranskassa ja
Saksassa." – Publisher's Weekly*

Minä olin

Anastasia

Ariel Lawhon

DOCENDO

*Minä olin
Anastasia*

Ariel Lawhon

*Minä olin
Anastasia*

Englannin kielestä suomentanut
Päivi Rekiaro

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuperäisteos: *I Was Anastasia*. Doubleday, registered trademarks of Penguin Random House LLC.

© 2018 by Ariel Lawhon

Suomenkielinen laitos:

© Päivi Rekiaro ja Docendo, 2025

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Suomennos: Päivi Rekiaro

Kannen kuva: Malgorzata Maj/Arcangel

Kansi: John Fontana

Ulkoasu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-326-2

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

Omistettu

*kuten aina, miehelleni Asbleyille,
koska olisin hukassa ilman häntä
sekä*

*Marybethille, koska hän antoi minulle kirjan nimen
ja*

Melissalle — editorille, esitaistelijalle ja ystävälle.

*Jos historiaa opetettaisiin tarinoiden muodossa,
sitä ei koskaan unohdettaisi.*

– Rudyard Kipling, The Collective Works

Aiheellinen varoitus

Jos haluan kertoa sinulle mitä tapahtui sinä yönä Jekaterinburgissa, minun on purettava muistikuvani kaikkine kиеmuroineen kämmenellesi. Saat minulta sekä lahjan että kirouksen. Tunnustuksen, jota et ehkä koskaan anna minulle anteeksi. Oletko valmis ottamaan sen vastaan? Pystytkö pitämään totuutta kädessäsi murskaamatta sitä kuten muut? En nimittäin usko, että pystyt. En usko, että olet riittävän rohkea. Mutta sinäkin, kuten monet muut vuosien mittaan, olet kysynyt:

Olenko minä oikeasti Anastasia Romanova? Rakastettu tytär. Syvästi kunnioitettu ikoni. Venäläinen suuriruhtinatar.

Vai olenko minä teeskentelijä? Huijari. Valehtelija. Toisen naisen perinnön varastaja.

Sinä tietysti päätät miten on. Lukemattomat ihmiset ovat julistaneet tuomionsa. Nyt on sinun vuorosi. Mutta jos haluat tietää totuuden, sinun on keskityttävä. Älä rakentele pilvilinnoja äläkä anna ajatusten harhailla. Älä puhu äläkä keskeytä. Saat kysymyksiisi vastaukset, mutta ensin sinun on ymmärrettävä, miksi vuodet ovat tuoneet minut tähän pisteeseen ja miksi taival on ollut tarpeen sellaisen menetyksen jälkeen. Kun olen lopettanut, ja vasta silloin, sinulla on oikeus sanoa minulle, kuka minä olen.

Oletko valmis? Hyvä.

Aloittakaamme.

✧ Ensimmäinen osa ✧

Loppu ja alku

*Kun mahdoton on eliminoitu, sen mitä jää jäljelle täytyy
olla totuus, oli se kuinka epätodennäköinen tahansa.*

– Sir Arthur Conan Doyle

❧ 1 ❧
Anna

Folie à deux
1970, 1968

*Charlottesville, Virginia, Yhdysvallat
17. helmikuuta 1970*

Viisikymmentä vuotta sitten Anna heittäytyi sillalta Berliinissä. Se ei ollut hänen ainoa kosketuksensa hengenvaaraan tai edes väkivaltaisiin, mutta se oli ainoa, joka tapahtui hänen toimestaan. Annan aviomies ei kuitenkaan tiedä tätä. Anna katsoo, kun mies katsoo häntä, ja tietää tämän näkevän vain hauraan vanhan naisen, joka on odottanut liian kauan vapautuvansa epäilyksistä. Mies näkee tarkoin vaalitun kuvan, jonka Anna esittää maailmalle: harvenevien hopeanharmaiden hiusten seppeleen ja väsyneet, siniset silmät. Iän ja hämmennyksen ja avuttomuuden lauhkean auran. Tämä vaikutelma ei voisi olla kauempana totuudesta. Anna on ollut vuosien varrella yhtä ja toista mutta ei koskaan avuton. Tällä hetkellä Anna on kuitenkin kärsimätön. Hän istuu tässä olohuoneessa yli kolmentuhannen kilometrin päässä menneisyydestään ja odottaa päätöstä.

Jackin hermot ovat kireällä, hän on kuin säikky jänis. Hän ponnahtaa tuolista ja alkaa harppoa edestakaisin sotkuisessa huoneessa. "Miksi meille ei ole soitettu? Puhelun olisi pitänyt jo tulla."

"Päätös varmaan julistettiin tuntikausia sitten", Anna sanoo painautuen nojatuolinsa selkää vasten ja sulkee silmänsä.

Heitä odottava uutinen, mikä se onkaan, lienee huono, mutta Anna ei henno sanoa niin Jackille. Jack on niin toiveikas. Hän on jo kirjoittanut lehdistötiedotteen ja ottanut polaroidkuvan, jotta voi viedä ne heti aamulla sanomalehden toimitukseen. Jack puhui tänään iltapäivällä päätoimittajan kanssa ja ehdotti, että tämä varaisi jutulle paikan etusivulta. Jack toivoo kissankokoisia kirjaimia. Hän toivoo huutomerkkejä.

Anna tietää Jackin odottavan innolla toimittajien paluuta, vaikkei tämä ole sitä myöntänyt. Toimittajia ei ole näkynyt useaan kuukauteen, ja Anna epäilee Jackin tuntevan olonsa yksinäiseksi, kun hänellä on seuranaan vain Anna ja eläimet. Hänen käy Jackia hiukan sääliksi, kun Jack on joutunut ottamaan hänet kontolleen. Mutta vaihtoehtoa ei ollut. Gleb vaati, että näin tehtäisiin, ja kaikkina heidän yhteisinä vuosinaan Gleb Botkin pysyi Annan aitona ystävänä, uskollisena puolustajana. Hän kuoli kaksi vuotta sitten. Jälleen yksi menetys loputtomien menetysten joukossa. Jack on hyvä Annalle – juuri niin kuin Gleb lupasi – ja sitä paitsi, on pantava suu säkkiä myöten. Anna muistuttaa siitä itseään joka päivä.

Puhelin soi. Se pirisee kolme kertaa ja sitten Jack kaappaa luurin käteensä.

"Manahaneilla." Tauko ja sitten: "Kyllä hän on. Hetki-nen." Luurin johto ei ylety huoneen poikki, joten Jack tuo puhelimen sivupöydälle. Hän virnistää. "Saksasta."

"Kuka?"

"Prinssi." Hän hymyilee leveästi ja sitten kertoo tarkemmin – Annan elämässä on ollut lukuisia prinsssejä. "Fredrik."

Nimen kuullessaan Anna tuntee vihan sohaisun. Hän ei ole unohtanut, mitä Fredrik teki, ei ole unohtanut poltettua

kasaa mökkinsä takana Schwartzwaldin laidalla. Kaikkia niitä pieniä hiiltyneitä luita. Jos uutinen olisi tullut keneltä tahansa muulta, hän vastaisi puhelimeen. "En halua puhua hänen kanssaan."

"Mutta –"

"Hän tietää miksi."

"Minusta sinun on todellakin aika –"

Anna kohottaa kättään. Liike on napakka ja lopullisen näköinen. "Sano että välität viestin."

Jack jurottaa mutta ei pane vastaan. Hän tietää, että on turha väitellä. Anna ei muuta mieltään. Eikä anna anteeksi. Jack nostaa taas luurin korvalleen. "Pahoitteluni. Hän ei halua tällä hetkellä puhua. Mitäs jos kertoisitte minulle?"

Ja sitten Anna katsoo miten Jackin naama venähtää vähä vähältä sydänsärkevästi. Ensin hymy. Sitten koholla olevat, odottavat kulmat. Oikea käsivarsi retkahtaa alas. Jack lannistuu. "En ymmärrä", hän lopulta sanoo ja sitten kakistaa kurkkuaan kuin olisi nielaissut hämähäkinverkon.

"Kirjoita muistiin", Anna neuvo. "Sanasta sanaan." Hän ei halua tulkita Jackin kiukun värittämää selostusta, kun tämä on lopettanut puhelun. Anna haluaa tietää tarkalleen, mitä sanottavaa muutoksenhakutuomioistuimella on. Jack on tunteikas ja taipuvainen liioittelemaan. Hänen on kirjattava päätös ylös kokonaisuudessaan tai muuten tärkeitä tiedonjyviä hukkuu heti kun hän laskee luurin alas. Gleb ei tarvitsisi ohjetta. Hän tietäisi mitä tehdä. Hän tietäisi mitä kysymyksiä esittää. Mutta Glebiä ei enää ole, ja jälleen kerran todellisuus saa Annan tuntemaan, että hän on jäänyt tuuliajolle.

"Odottakaas niin kirjoitan ylös", Jack sanoo, kuin ajatus olisi hänen. Anna katsoo, miten Jack haroo sivupöydällä lojuvia paperinivaskoja etsien tyhjää vihkosta. Hän ei löydä yhtäkään ja nappaa kirjekuoren ja kääntää selkäpuolen esiin. "No niin. Antaa tulla."

Kymmenen vuotta sitten juristi sanoi Annalle, että tämä oikeusjuttu oli Saksan historian pisin. Muutoksenhaku on venynyt joksikin vielä pahemmaksi, loputtomaksi. Ja tuossa Jack nyt seisoo ja raapustaa hänen pyynnöstään siistillä, helposti luettavalla käsialallaan yksityiskohtia heidän sähkölaskunsa kirjekuoren taakse. "Miten se kirjoitetaan?" hän kysyy jossain vaiheessa pidellen luuria toisella kädellä ja kyhäten päätöstä muistiin toisella. Hän ei hätäile eikä ripellä vaan kirjaa joka sanan huolellisen tarkasti – välillä hän pyytää Fredrikiä toistamaan.

Jackilla ja Annalla ei ole paljon ystäviä. He eivät ole olleet pitkään naimisissa, vain kaksi vuotta, ja heidän suhteensa perustuu järkeen ja välttämättömyyteen, ei romansiin. He ovat vanhoja ja omalaatuisia eivätkä sovi tämän viehättävän vanhanaikaisen yliopistokaupungin arvostettuihin piireihin. Mutta pian paikalle on määrä saapua kourallinen ihmisiä, enimmäkseen Virginian yliopiston entisiä professoreita kuten Jack. Anna ei halua tietää kuinka Jack suostutteli heidät tulemaan. Vieraiden kestitseminen olisi ollut kiusallista, jos päätös olisi ollut Annalle myönteinen. Nyt se tulee olemaan raastavaa. Anna päättää, että juhlia ei pidetä. Hän ei kestä ottaa vastaan vieraita tänä iltana.

Mutta Jack on innoissaan laittanut syötävää juhlia varten. Heidän pienessä olohuoneessaan on siellä täällä hedelmä- ja voileipätarjottimia. Paholaisen munia ja juustolautasia. Hammastikkuihin varrastettuja pikkunakkeja ja minisukulurkkuja. Jack jopa osti kolme pulloa samppanjaa, jotka ovat avaamattomina jääkulhossa – niiden yläpuolelle katon hän on ripustanut jouluvalonauhan. Anna tuijottaa pulloja epäluuloisesti. Hän ei ole koskenut tuohon litkuun lähes neljäänkymmeneen vuoteen. Kun Anna viimeksi joi samppanjaa, hän päätyi New Yorkissa ilkosillaan talon katolle.

Koko asetelma on mauton ja hilpeä – samanlainen kuin hänen miehensä. Jack osti juhlan kunniaksi tekojalokivitiaran naamiaisasuliikkeestä kampuksen läheltä. Se lepää räikeän punaisella samettityynyllä samppanjapullojen vieressä. Jack on palanut halusta kruunata Anna siitä lähtien kun he tapasivat, ja ainoastaan tänään, ainoastaan myönteisen päätöksen toivossa, Anna on tehnyt Jackin mieliksi. Mutta nyt se toivo on mennyttä. Sammunut saksalaisessa oikeussalissa maapallon toisella puolella.

"Kiitos", Jack lopulta virkkoo ja sitten hiljaa, lähes kuiskaamalla lisää: "Minä sanon. Pahoitteluni. Tiedättehän millainen hän voi olla. Hän varmasti puhuu kanssanne seuraavalla kerralla. Kuulemiin."

Kääntyessään Annaan päin Jack painaa kirjekuorta rintansa vasten. Hän on vaiti.

"Meidän on soitettava vieraille ja kerrottava, että juhlat on peruttu", Anna sanoo.

Jack näyttää murtuneelta. "Olen pahoillani."

"Ei se sinun vikasi ole. Sinä teit parhaasi." Olankohautus. Syvä hengenveto. "Mitä Fredrik sanoi?"

"Sinun valituksesi hylättiin. Alemman oikeusasteen päätöstä ei muuteta."

"Sen päättelin jo kuulemani perusteella. Kerro tarkalleen, mitä hän sanoi."

Jack katsoo paperia. "Tuomioistuimen mukaan hakemuksesi on 'non liquet'."

"Mielenkiintoista."

"Mitä se tarkoittaa?"

"'Ei selvä' tai 'ei todistettu'."

Otsaansa rypistäessään Jack mutristaa suutaan, kunnes hänen ylähuulensa melkein koskettaa nenää. Ilme on outo ja lapsellinen ja on näkynyt hänen kasvoillaan sitä tiheämmin mitä kauemmin hän on Annan tuntenut. "Onko se saksaa?"

"Latinaa."

"Osaatko sinä *latinaa*?"

"Hyvin vähän tätä nykyä." Anna heilauttaa kättään.
"Jatka."

"Tuomarit sanoivat, että vaikka sinun kuolemaasi ei ole koskaan todistettu, ei ole myöskään todistettu, että pääsit pakoon."

"Aha. Nokkelaa." Anna hymyilee pulmalle. Kyseessä on pattitilanne. Hänen pakenemistaan ei voi todistaa ilman oikeuden antamaa virallista identiteetin julistusta. "Ole hyvä ja lue loput."

Jack pitelee kirjekuorta vaaksan päässä nenästään ja lausuu hitaasti päätöksen. "'Emme ole päättäneet, että asianomistaja *ei* ole suuriruhtinatar Anastasia, vaan että Hampurin tuomioistuin teki päätöksensä ilman lainopillisia virheitä ja ilman prosessioikeudellisia erheitä.'" Jack nostaa katseensa. "Onko näiden päätös siis... yhtä tyhjän kanssa?"

Anna pudistaa päätään hitaasti ja sitten määrätietoisemmin. "Voi kuule, näiden päätös ratkaisee kaiken."

"Se johtuu siitä valokuvasta, eikö niin? Tuomareiden on täytynyt nähdä se. Ei ole muuta syytä miksi he julistaisivat sinulle kielteisen päätöksen. Peijakkaan Rasputina. Piru hänet periköön!" Jack alkaa taas harppoa edestakaisin. "Voisimme antaa julkilausuman –"

"Ei. Se on ohi." Anna kohottaa leukaansa niin ylevästi kuin kykenee ja ristii kädet syliin. Hänet on nujerrettu mutta hän säilyttää arvokkuutensa. "Minua ei koskaan tulla tunnustamaan virallisesti Anastasia Romanovaksi."

Kaksi vuotta aikaisemmin

Charlottesville, Virginia, Yhdysvallat
23.joulukuuta 1968

Anna ei tahdo mennä naimisiin Jack Manahanin kanssa. Hän ottaisi mieluummin miehekseen Glebin. Jopa kaikkien ikävyyksien jälkeen, joita Gleb on vuosien mittaan aiheuttanut. Mutta heidän tarinansa koostuu vääristä aloituksista ja vähältä piti -tilanteista. Huonoista ajoituksista. Etäisyydestä. Ja häतिकöidyistä päätöksistä. Heitä ei ollut tarkoitettu yhteen. Niinpä Gleb on kehottanut Annaa naimaan Jackin. Koko fiasco on Glebin idea – oikeustalo, hassu vaaleanpunainen leninki, ruusu- ja männynkäpykimppu ja valkoinen jäniksenkarvahattu, jota Annan olisi pidettävä päässä oikeustalon edustalla tervehtiessään valokuvaajia (Jack on kutsunut heidät paikalle, koska se hemmetin mies ei malta olla järjestämättä kohtausta minne ikinä meneekin). Gleb vakuuttaa, että turkishattu saa Annan näyttämään venäläiseltä suuriruhtinattarelta. Anna kieltäytyy panemasta tekelettä päähänsä. Jänisparka.

Kun tästä älyttömästä suunnitelmasta keskusteltiin elokuussa, Gleb syytti huonoa terveyttään. Hän ei voisi mennä Annan kanssa naimisiin, koska Anna joutuisi lopulta hoitamaan häntä. Anna uskoo, että tämä on rangaistus pitkään kyteneestä kaunasta. Potut pottuina. Haava haavasta. Gleb on rakastanut Annaa kymmeniä vuosia eikä Anna ole koskaan pystynyt täysin vastaamaan rakkauteen. Nyt Gleb seisoo todistajana vastahakoisen Annan vihkitilaisuudessa. Itse asiassa bestmanina.

Oikeustalon pihalla sataa lunta. Ei vihaista, kovaa, pisätelevää lunta, johon Anna on tottunut Saksassa, vaan isoja, vetämättömiä lumihiutaleita, jotka leijuvat ja pyöriävät ja

laskeutuvat kaikessa rauhassa maahan. Laiskaa lunta. Amerikkalaista lunta.

Annalla on ollut salainen romanssi vain yhden ainoan kerran sen Baijerissa vuosikautia sitten vietetyn kuulaan kesän jälkeen, mutta Gleb jatkoi elämäänsä. Meni naimisiin. Sai lapsia. He eivät ole ikinä jutelleet väliin jääneistä vuosista, eikä niitä kannata nyt ottaa puheeksi. Anna on seitsemänkymppinen – aivan liian vanha menemään vihille, vieläpä ensimmäistä kertaa. Jack Manahan on häntä kaksikymmentä vuotta nuorempi. Entinen professori, joka on ihastunut Venäjän historiaan ja Annaan – tai ainakin Annasta muodostamaansa mielikuvaan. Joka tapauksessa hän ei juurikaan vastustellut, kun suunnitelma esitettiin hänelle. Jack näytti epäröivän ainoastaan katsoessaan Glebiä pitkään ja kärkkäästi. Hän arvioi miten kiintynyt Gleb on Annaan ja onko tämä valmis päästämään Annasta irti.

Annalle juolahti mieleen – liian myöhään – ettei ollut tullut ajatelleeksi seksiä. Jack on nuori. Ainakin *nuorempi*. Ja Anna on... no, hän *ei* ole nuori. Liiton täydellistämisen ajatus sai hänet melkein vetäytymään tästä järjestelystä. Kaikki ne hormonit ovat kuihtuneet, muuttuneet tomuksi ja leijuneet tuulen mukana pois. Tätä nykyä intohimo ei ole juuri muuta kuin lämmin muisto.

Gleb on kuitenkin hoitanut myös sen asian. Hän vakuutti Annalle, ettei seksi kuulu tähän sopimukseen. Annalla ja Jackilla on omat makuuhuoneet. Avioliitto on lainvoimainen ja sallii Annan jäädä Yhdysvaltoihin, kun hänen viisuminsa raukeaa kolmen viikon kuluttua, mutta kyse on pelkästä järkiavioliitosta. Gleb vannoi niin lukemattomia kertoja heidän viimeisen yhteisen viinipullonsa ääressä. Jack ei tule koskemaan Annaa. Ellei Anna halua. Anna ei tiedä, miksi Gleb lisäsi ne sanat lopuksi. Hän ei katsonut Annaa silmiin ne lausuessaan, ja Anna pysyi vaiti. Se oli

*Olenko minä oikeasti Anastasia Romanova? Rakastettu tytär.
Syvästi kunnioitettu ikoni. Venäläinen suuriruhtinatar.*

*Vai olenko minä teeskentelijä? Huijari. Valehtelija. Toisen
naisen perinnön varastaja.*

*Sinä tietysti päätät miten on. Lukemattomat ihmiset ovat
julistaneet tuomionsa. Nyt on sinun vuorosi. ---*

*Saat kysymyksiisi vastaukset, mutta ensin sinun on ym-
märrettävä, miksi vuodet ovat tuoneet minut tähän pisteeseen
ja miksi taival on ollut tarpeen sellaisen menetyksen jälkeen.
Kun olen lopettanut, ja vasta silloin, sinulla on oikeus sanoa
minulle, kuka minä olen.*

Koukuttava ja kiehtova tosipohjainen tarina naisesta, joka yli
viidenkymmenen vuoden ajan väitti olevansa tsaari Nikolai
II:n tytär, suuriruhtinatar Anastasia. Kuka oli tämä erikoinen
nainen, joka väitti selvinneensä tsaariperheen teloituksesta?

Ariel Lawhon on kriitikoiden ylistämä amerikkalainen
bestsellerkirjailija, jonka historiallisia romaaneja on käännetty
usealle kielelle. Aiempaan tuotantoon kuuluu muun muassa
teos *Koodinimi Hélène*, joka kertoo natseja vastaan taistelleesta
vastarintaliikkeen vakoojasta. Hän on myös yksi SheReads.orgin
perustajista.